

Korisni ljudima- najbolji su

Amfiteatar je vec bio posve prazan kad je shvatio da je cas završen. Grcevito je vrhovima prstiju stiskao sljepocnice, pokusavajući odagnati bijes koji ga je obuzeo i koji se, evo jos ne smiruje. Osjecao je kako mu krupne kapi znoja klize niz celo, i pomislio je kako skonjavaju negdje u dubini ogorcenosti u koju je zapao. Uvjerio je sebe da ima dovoljno snage za ustati, i makar na minutu pretvarati se da je sve normalno, samo dok ne dodje do izlaza iz fakulteta. Ustao je, uzeo sveske sa stola i krenuo. Vrata fakulteta su se snazno zalupila za njim, i bio je sretan sto je makar sitni dio boli, nevolje i srdzbe ostavio njima, jer, kad on ne moze da urla i vice, sto bi rado ucinio, onda makar mogu ta teska metalna vrata. Skoro pa mehanicki presao je ulicu, potom drugu, i zaputio se prema malom parku. Sutio je jesenje lisce, zureci u pod, ne dozvoljavajuci blagom suncu da mu obasja lice, i upravo dok je zbrajao sve lose misli koje ga muce, osjeti neciju nogu na svojoj, a tren kasnije nadje se na mokrom tlu, uvaljan u zuto lisce. " E starce, jos me i ti ubij!" zavapi jos uvijek lezuci, a sijedi covjek koji se nadje iznad njega, spremno mu pruzi ruku, a ovaj prihvati. Sjedose na klupu, starac gledajuci ga, a ovaj cisteci se.

" Teska te muka snadje, sine. Ili je to samo privid?"

" Ma kakav..." poce, ali iznenadivsi i sebe zastade, jer suze koje ne mogase obuzdati skvasise mu lice, i on se prepusti jecajima.

" Ucim cijelu godinu,. Trudim se, radim sve onako kako treba da radim, po pravilima. Zivim po pravilima, ucim po pravilima, radim po pravilima, i na kraju, sta na kraju dobijem? Dobijem u klupi do sebe covjeka koji plati i polozi. Vidio, svojim ocima, cuo svojim usima. Pohvalio mi se." naposljetku poce pricati, diskrento brisuci suze, sto od stida, sto od osjecaja da nikako nije uredu plakati, u parku, pred strancem.

" Sinko, sta ti imas sa tim, jesi li ti taj covjek koji tako radi?" upita starac mirno, ne obracajuci paznju na sugovornikove suze i njegov sram.

" Nisam. Kazem vam. Nisam taj"

" Onda nema potreba za ovim. To nije tvoja nesreca, to je njegova losa sudbina"

" Kako nije moja nesreca. Pred ocima mi se odvija drama, poput neke lose predstave u jos losijem teatru, a ja kao losa publika, sve to posmatram cutke"

" Dijete, imam jedan zadatak za tebe. Sutra ujutro, kreni od kuce prema ovom parku. Nemoj misliti ni o cemu drugom osim o ljudima koje sreces , ali koji sjede. Tvoj zadatak je, sine, da pokusas zapamtiti sto vise ljudi koji sjede, da dodjes do ovog parka, ove klupe i prepricas mi sta rade ti ljudi, koji, eto, samo sjede.

Mladic je zbunjeno gledao u starca, pitajuci se koje ce ga sve nevolje jos danas snaci, a kad starac dade rukom znak da ode, on ustade i ne osvrucuci se krenu pravac kuce.

Naredno jutro ustao je rano, bijes i srdzba vec su prilicno napustili njegov um, a rijeci cudnog starca i dalje su bile tu, kao da ih je pronanalzio u svakom cosku i kao da je od njih nemoguće pobjeci. Ne mogavsi otjerati misli i utopiti neku cudnu znatizelju, izađe iz kuce i zaputi se put parka u kojem je sreo starca. Gledao je ljude oko sebe, osvrtao se prilikom prolaska pored svake osobe koja je sjedila, bilo na klupi, na ivicnjaku ili onako, u kutu nekog izloga. Razgledao je, razmisljao, ponekad se osmjehivao ne vjerujuci da slusa nekog oronulog starca, i pitao se da li pri tom zaista izgleda kao cudak, okrecuci se, zagledajuci i ispunjavajuci cudni zadatak. Nakon pola sata hoda stize do parka, a na klupi, po obecanju sjedi starac zagledan u baru ispred sebe.

Prisavsi mu, starac se prenu, nakaslja pa mu rukom pokaza da sjedne.

" Pricaj"

" Ne znam zasto ovo cinim. Ovo je glupo i krajnje neozbiljno"

"Zato jer ti srce tako naredjuje. Pricaj"

" Mnogo ljudi je sjedilo. Nikada nisam posmatrao ljude koji sjede. Ne zanimaju me tudji zivoti niti tudji razlozi zasto neko hoda, i zasto neko sjedi. Ali eto, kad vec trazite reci cu vam. Na klupama su sjedile vesele majke sa djecom, ili starije zene sa teskim kesama, cekajuci prijevoz. Skolarci su sjedili po ivicnjacima i tipkali na telefone, ne obracajuci paznju ni na sta drugo, osim na zvukove koji dolaze iz njih. U kutu kraj izloga sjedila je stara zena, obucena u dronjke, vjerovatno proseci, nisam siguran. Bila je tuzna, izrazito tuzna a kad je primijetila da je gledam, sakrila je lice okrenuvsi glavu. Nedaleko od nje sjedio je starac, takodjer drzim da je prosjak. Pedesetak metara od njega, sjedila je zena i prodavala buketice cvijeca koje raste na svakoj mogucoj livadi, i svakom moguцем parku ovog grada.

" Lijepo si odradio zadatak, dijete. Ko te najvise dojmio?"

" Hm. Tuzna starica. Bila je toliko tuzna da mi se cinilo da ce svijet oko nas da propadne u neku provaliju. Na licu joj je toliko bola treperilo, i toliko se vjecnih tuga sazelo u borama oko usana, a oci, oci pune mutnih sjecanja i nekih dalekih dozivanja, da sam joj se ustovremeno divio i osjecao neopisivo sazaljenje. "

" Jesu li ti prosjaci uvijek na istom mjestu"

" Ne znam, nikad nisam zagledao u ljude koji sjede, ili ljude koji stoje, ili skacu. I dalje ne znam cemu sve ovo. Ja sam odgajan da me ne zanimaju tudji zivoti, svako je krojac svoje sudbine, pa neka je kroji po najboljem kroju! "

" Zanimanje za ljudske sudbine nije uvijek, sine, lose. Stosta se moze nauciti, stosta se moze promijeniti. Imam jos jedan zadatak. Sutra ces otici na pijacu, stati pokraj jednog trgovca i posmatrati kupce. Dodji i ispricaj mi sta si zapazio."

" Ah vi od mene zelite napraviti mahalusu"

Slijedeg dana, kad je jesenje sunce vec blo u zenitu, starac je, sjedeci na klupi lupkao stapom o tle, pitajuci se hoce li njegov ucenik doci. Vec narednog trenutka, mladac je sjedio na klupi, zbunjen vise nego minolog dana, nabranih obrva, gledao je starca.

" Cemu sve ovo? Osjecam se kao ludjak!?"

" Ispricaj dijete, samo ispricaj."

" Stajao sam kod trgovca za kojeg sam smatrao da najbolje prodaje. Dolazilo je mnogo ljudi, toliko mnogo da mi se pomutilo u glavi. Jedni su kupovali u gajbama, drugi u osrednjim kesama, a neki sasvim malo. Jedan starac je kupio tri jabuke, za troje unucadi, kaze. Insistirao je da mu trgovac potvrdi da su slatke, kako bi djeci mogao reci da im je kupio nesto slatko. Trgovac mu je dao cetvrtu od sebe, da se i on zasladi. Dosla je i jedna curica, krupnih modrih ociju i trazila "krompir na teku". Dao je trgovac i njoj i dobacio da je to vec cijela vreca krompira koja je na teci.

" Sinko, nesto zapazih. Kazes da su jucer na klupama sjedile vesele majke, ali o njihovoj prici i radosti mi ne pricas. Pricas o tuzi neke starice i danas o bijedi ovih nesrecnika. Sta je rekao covjek koji je kupovao voce u gajbama?"

Mladac se zamislio, nekoliko trenutaka gledao u starca, potom obori pogled.

"Ne znam. Ne sjecam se."

" Jos samo me jednom poslusaj, dijete. Sutra ze saljem na fakultet, slusaj predavanje kod profesora za kojeg drzis da cijeni znanje, voli znanje, i zivi za znanje. Dodji i ispricaj utiske. Znas gdje ces me naci".

Narednog dana, mladac pridje starcevoj klupi sa sirokim osmijehom na usnama.

" Dobri starce. Sjedio sam u klupi do onog istog mladica za kojeg znam da ne zasluzuje biti tu gdje smo mi. Profesor je otpoceo sa predavanjem, izuzetno bitne i zanimljive teme. Slusao sam ga, sa zanimanjem i istinskom zeljom da steknem znanje, slusao sam ga i osjecao kako se stapam za zrakom, i zidovima i coskovima prostoriije, kako se stapam sa njima ne dozvoljavajuci niti jednoj rijeci i niti jednoj mudroj misli za izadje iz prostora u kojem se nalazi znanje. Osjecao sam kako moj duh juri po ucionici poput mnogonogog pauka, grabeci posljednje ostatke rijeci punih znanja, mudrosti i pouke. Tada sam pogledao kolegu, a on je imao onaj izraz lica kakav imaju ljudi koji su doista u nevolji, koji mroaju da zive onako kako ne ze, koji se istinski muce. I tada sam shvatio, shvatio sam da ste doista u pravu, to je njegova nesreca, ne moja! On je osudjen na losu sudbinu, ne ja! Dobri starce, uistinu ste mi koristili, vise nego bilo koji profesor ili bilo koja knjiga. Vasa dobrota, i vasi zadaci koristili su mi!"

Starac se nasmija, polozi ruku na mladicevu pa rece: " Shvatas li sad, cemu sve ovo?"

" Mislim da sam poceo shvatati. Niste me tjerali da zabadam nos u tudje zivote gledajuci ljude koji sjede, stoje ili cuce. Tjerali ste me da pogledam dalje od svoje srdzbe i vidim istinske nesrece i istinske tuge. Natjerali ste me da pomslim, da li im mogu koristiti?"

" Dobar si ti ucenik, dijete, sretan je profesor koji te uci. Od siline dunjaluckog tereta, koji ti pleca drobi sve dok se ne pretvoris u parce zemlje, nisi vidio da na svijetu mozes uciniti i dobro. Nisi

iskusio kako je to pomoci nekome, vidjeti neciju tugu, suosjecati se sa njom."

" Nisam, priznajem. Koliko li sam samo puta prosao pokraj onog izloga, ne obracajuci paznju na onu ubogu siroticu. ", zastade a starac ga opet potapsa po ruci.

" Prijatelju moj, naucio si me svasta. Reci mi bar svoje ime, pa da svojoj buducoj djeci mogu pricati o mudrosti koju si me naucio"

" Zar je bitno moje ime, radoznalo dijete? Ja sam sad tek praska svijeta, a sutra cu biti tek grumen zemlje. Sta moje ime tada znaci? Kome ono korist donosi? Nego zapamti, dijete , jednu istinu: korisni ljudima-najbolji su. Kao sto moje ime nije bitno tebi, kojeg sam eto, naucio nesto, tako nije bitno ni ovo tvoje znanje dok ga ne sprovedes u djelo. Nije dovoljno samo plakati nad sudbinom sirotana, dovoljno ce biti pomoci im. Tri dana sam te slao na tri razlicita mjesta, vidio si tugu prosjaka, zivot u siromastvu, a vidio si i profesora koji te naucio necemu. Sada ti budi ruka koja ce prosjaka ugrijati, siromaha nahraniti, i znanjem svojim nekome koristiti. Tri dana sam te poducavao da shvatis da tvoj prijatelj mozda jeste kupio ispit, ali blago znanja i blago dobrote nikada kupiti nece. Zapamti sine, jos jednom, korisni ljudima-najbolji su. Sada idi, čeka te život, težak i trom, ali sladji proveden u dobroti.

Jedva je uspio suzdrzati suze, ali i ogromno iznenadjenje koje mu se tri dana ponavljalo, doslo tako iznenada, a tako snazno promijenilo njegov zivot. Njegov bijes mu je sada djelovao tako smijesan i tako malen, da je nemoguće povjerovati da ga je samo par dana prije tako snazno iscrpio. Na putu prema kuci, gledao je sarenilo ljudi koji prolaze, nadajuci se da ce na nekome moci da primjeni nauceno znanje. U kutu kraj izloga vise nije bilo one starice sa dubokim oziljcima koje zivot nanosi, ali je sjedio djecak, jednako onako tuzan i jednako onako sam. Shvatio je da ima priliku makar na trenutak u neciji zivot unijeti zraku sunca, te je u obliznoj pekari djecaku kupio rucak.

Pri ulasku u haustor sreo je komsinicu za koju je oduvijek vjerovao da je pomalo luda, jer je uvijek imala široki osmijeh i rijeci pune hvale. Srdacno je pozdravio, i potom shvatio da ona nije luda, vec naprosto sretna. Sretna jer je dobra, jer dobrota vec odavno stanuje u njenom stanu i njenom srcu, u sta se i sam mogao uvjeriti nekoliko puta, kada bi jato sitnih vrabaca poletilo sa njenog prozora, na koje bi uvijek, u cik zore redala sitne mrvice hljeba. Da, ona je sretna, jer je dobra, i onaj ko je dobar uvijek mora biti sretan. Jer, ma kakva te nedaca snasla, i ma koliko suza ti oci izrone, ako posjedujes dobrotu, posjedujes i sreću.

Bio je neizmerno sretan spoznavsi novog sebe, sebe sa novim mislima, i sebe sa novim djelima, da je vec sa prvim zrakama sunca, narednog dana odjurio u park, ispricati sve starcu.

Ali tamo, na klupi, samo se jesenje lisce povremeno dizalo na blagom povjetarcu, a grane hrasta kao da su saputale: korisni ljudima- najbolji su.

Aida Sadikovic Mehonic

apsolvent komparativne knjizevnosti i bibliotekarstva